

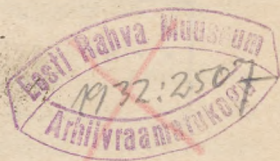
A. 13.227.

EESTI HARIDUSLIIT

ÕPIRINGI KAVA Nr. 5

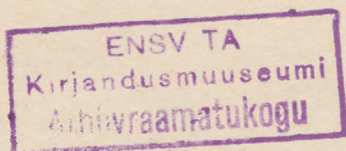
Lavakunsti õpiring

Koostanud *Albert Üksip*

EESTI HARIDUSLIIDU KIRJASTUS
TALLINNAS 1932

Firma J. Ratassepp'a trükk
Tallinnas — Lai 1. 43

31061

Sissejuhatus.

Näitekunst on kunstiharu, mis haarab laiemaid rahvahulki palju võimsamal kujul kui mingi teine kunstiharu, ja seda seepärast, et vaatleja-kuulaja on tihedas kontaktis loova isikuga: ta mitte ainult ei näe-kuule valmis kunstitööd, vaid jälgib ka ise loomisprotsessi, vähesellest, ta võtab ise aktiivselt osa sest protsessist, on tarviline lüli ses toimingus. Kuid nagu ükski asi pole ainult talendi asi, nii ka lavakunst nõuab peale kalduvuste ja eelduste veel ka vastavaid oskusi. Näitekunsti, nagu iga asja, peab õppima. Ja selleks on peale praktilise „teatritegemise“ veel väga mõjuvaks abinõuks teatrikunstisse puutuvate küsimuste arutamine omavahel õpiringides, kas või alljärgneva kava järgi.

Ent mitte ainult „teatritegijaile“, näitlejaile, ei tule kasuks niisugune õppimine, vaid ka harilikele vaatlejaile. Vajaliselt ettevalmistatuna me suhtume hoopis teisiti pakutavale lavalt kui ilma niisuguse selgitamiseta. Täheledab, ka teatritarvitajaile võivad niisugused õppetunnid olla kasuks ja ergutuseks. Me arename sedasi.

Kuidas üldse korraldada õpiringe, sellest annab kujuka ja selge juhatuse E. Kubjase raamat „Õpiringid“.

Meil puudub peagu täiesti teatrisse puutuv kirjandus. Peame seepärast leppima selle vähe-
sega, mis meil on. Põhiraamatuks kõnealuse
õpiringi moodustamisel võiks olla minu „Teatri-
kunsti aluseid“, E. Venderi kirjastus, 1931, kuna
abiraamatuna võiks tarvitada J. Metua „Näit-
leja-asjaarmastaja käsiraamatut“, T. Mutsu kir-
jastus, 1927. Kes oskab vööraid keeli, võib
leida huvitavat materjaali lugemiseks ja õppi-
miseks minu raamatukeses mainitud biblio-
graafias. Kahjuks on enamik neist raama-
tuist kallid, kuid nende järkjärguline muretse-
mine seltside raamatukogudesse oleks väga
soovitav.

Albert Üksip.

I.

Mis on kunst? Kas iga osavusega seotud oskust võime nimetada kunstiks? Kaunid kunstid. Kunsti tekkimine ja eeldused selleks. Ilutunne ja selle avaldused.

II.

Ons sportlikud mängud sport? Teatrikunstide koht teiste kunstide peres. Missuguseid kunstiharusid tunneme veel? Mis on kunstis tähtsam: kas sisu või vorm? Sisu, süžee, vorm.

Kirjandus: Albert Üksip — Teatrikunsti aluseid, lhk. 11—14 ja 36—40 ja eessõna.

III.

Teatrikunsti mõju rahvahulkadele. Näitleja kunsti iseärasused. Teatrikunsti tekkimine ja arenemine: looduse nähtuste järeleaimamisest ja omasuguste osatamisest. Leida mingi teine seletus teatrikunsti ja näitlemise tekkimisele.

IV.

Žest, miimika ja kõneand näitleja relvadena. Kas oskab iga näitleja ühtviisi tarvitada neid relvi? Milline neist on tähtsaim?

Kirjandus: Üksip, l. c. lhk. 15—21.

J. Metua — Näitleja-asjaarmastaja käsiraamat, lhk. 14—17.

V.

Kes on näitleja? Talendi määramine. Improvisatsioon. Pantomim. Stsenarium. Näidend tänapäevases mõttes.

VI.

Kuidas suhtuvad improvisatsioon ja näidend? Teater ja kirjandus. Nende kooselu head ja halvad küljed. Kas on teatrikunst internatsionaalne või rahvuslik? Kas mäng või sõna?

Kirjandus: Üksip, l. c., lhk. 21—26, 40—43, 44—45, 69—71.

VII.

Näitleja käsitöö. Miks võivad teatris töötulemus ja edu saada ruttu, kiiremini kui teistel kunstialadel? Selle nähtuse hea ja halb külge. Kas on võimalik õppida teatrikunsti? Autosuggestioon ja suggestioon.

VIII.

Teatrikunst kui kollektiivne kunst. Disipliin teatris. Millisena tahame näha head näitlejat? Kas näitleja peab olema haritud inimene või piisab tal ta oskusest ja andest?

Kirjandus: Üksip, l. c., lhk. 19—25, 27—36, 40—41, 44, 57—60, 63—68.

Metua, l. c., lhk. 41—46.

IX.

Näitleja ja näitejuht. Kas on näitejuht teatris hädatarviline? Milline on hea näitejuht? Lavastamine. Lavaseadeldis. Liikumine laval. Miks liigutakse laval enam kui elus? Elutõde ja lavatõde.

X.

Lavatöö. Näidendite kärpimine. Milleks on teatris vaheajad? Pausid. Osa õppimine. Proovid. Kuipalju peab tegema proove? Meeleolu loomine laval: teatud meeleolust tekkinud näidend peab looma publikus teatud meeleolu.

Kirjandus: Üksip, l. c., lhk. 45—58, 60, 65—68.

Metua, l. c., lhk. 5—13, 17—38, 41—44, 47—56.

Lõppsõna.

Miimika ja grimmi kohta puuduvad meil seni kahjuks raamatud, milledest võiks ammutada algelisimaidki teadmisi nende tähtsate harude üle. Kuid on lootusi, et lähemal ajal sel alal midagi ilmub.

Häälendamise ja lavakõne kohta on ilmunud seni: K. Otto (R. Engelbergi aineil) „Häälendamise ja ilulugemise õpetus“, E. Venderi kirjastus, 1931, mida võiks tarvitada põhiraamatuna õpiringides häälendamise õppimiseks.

Häälendamise kohta peale mainitud teoste vaata veel: Üksip, I. c., lhk. 40—41, 60—62. Metua, I. c., lhk. 26—37, 40.

Hääldamisharjutusi võiks õpiringides ühendada vaidlustega teatrikunsti üldküsimuste üle, nii et iga õpiringi koosolek algaks harjutustega ja sellele järgneks pärast lühikest vaheaega vaidlusõhtu õpiringi kava kohaselt. Niisuguseil kombineeritud koosolekuil oleks see paremus, et neis otsene praktiline töö oleks seotud sisuka ajaviitega, puhkusega.

Sääraseist vaidlusõhtuist osavõtmine osutub kasuks mitte ainult teistele, vaid eeskätt just korraldajale, juhatajale ja referendile, ergutades teda eriti energilisele mõtlemisele. Hästi organiseeritud ja juhitud vaidlustest, arvamiste kokkupuõrkest, purskab, prantsuse vanasõna järgi, tõde. Õpetades õpime kõigepealt ise!